

ABDULLAYEVA

Iroda Daronovna

“Oila ava gender” ilmiy-tadqiqot

instituti tadqiqotchisi

e-mail:

abdullayevairoda78@gmail.com

ORCID: 0009-0006-4919-8419

MIGRATSIYA: RAQOBATBARDOSHLIK VA IMKONIYATLAR

Annotasiya. Migratsiya Raqobatbardoshlik va imkoniyatlarda qolish asosan qabul qiluvchi mamlakatning qonunlariga bog'liq. Bunda asosan ishsizlik soni ko'p bo'lgan mamlakatdan ko'chib o'tadigan mavsumiy xarakterga ega odamlarga bog'liq.

Kalit so'zlar. muhojir, Rossiya, mamlakat, sayohat, moliyaviy, masofa, qonuniy, shartnoma.

КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ И ВОЗМОЖНОСТИ МИГРАЦИИ

Аннотация. Конкурентоспособность иммигрантов и возможности остаться в стране во многом зависят от законов принимающей страны. В основном это связано с сезонной миграцией людей из стран с высоким уровнем безработицы.

Ключевые слова. иммигрант, русский, страна, путешествие, финансы, расстояние, юридический, контракт.

MIGRATION COMPETITIVENESS AND OPPORTUNITIES

Abstract. Migration Competitiveness and staying in the opportunities largely depend on the laws of the receiving country. This mainly depends on seasonal people moving from a country with high unemployment.

Keywords. migrant, Russian, country, travel, financial, distance, legal, contract.

KIRISH. Raqobatbardoshlik va imkoniyatlarni oshirishga qaratilgan islohotlar, moliyalashtirish va davlat korxonalarini tanlab xususiy lashtirish va qayta qurish davom etmoqda. Shunga qaramay, o'tish vaqt va vaqt talab etadi xususiy sektor hali ham juda kichik, ayniqsa xizmat ko'rsatish sohasida.

Biz qishloq va shahar investitsion muhitini tan olamiz. Me'yoriy-huquqiy bazalar, soliq tizimlari, umumiy makroiqtisodiy asoslar va inson kapitali (ta'lim va o'qitish siyosati sog'liq) talab tomonida ko'plab aralashuvlar mehnat bozorining muvaffaqiyatli bo'lishi uchun zarur shartlardir [1].

So'nggi besh yil davomida O'zbekistonda yoshlar masalalari kun tartibiga birinchi o'ringa qo'yildi. Yoshlar hisobi mamlakat aholisining qariyb 60 foizini tashkil etadi, bu esa yoshlar masalalarini davlat siyosati darajasida hal etish imkonini beradi. Ustida oxirgi 5 yil davomida 77 ta qonunchilik va me'yoriy-huquqiy hujjatlar samaradorligini baholash bo'yicha qabul qilingan. yoshlarga oid butun siyosat, shu jumladan, O'zbekiston Respublikasining sentabrdagi "Yoshlarga oid siyosat to'g'risida"gi qonuni 14, 2016. 2017-yil 30-iyun kuni O'zbekiston yoshlar ittifoqi tuzildi, uning asosiy maqsadi qo'llab-quvvatlashdan iborat va

yoshlarning barcha tashabbuslarini amalga oshirish. 2021-yil O'zbekistonda Yoshlarni qo'llab-quvvatlash yili deb e'lon qilindi. Bunda aholi salomatligini mustahkamlash va tegishli davlat dasturi amalga oshirildi 4yil. Yuqorida sanab o'tilgan qonun hujjatlari bir qator tuzilmalarni yaratishga asos bo'ldi,

Bundan ko'zlangan maqsad yoshlarni har tomonlama barkamol, yuksak insonlar bo'lib yetishishga rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlashdan iborat bilimli fuqarolar va o'z mamlakatining vatanparvarlari. Ular orasida: Yoshlar ishlari, madaniyat va Oliy Majlis Senatining Sport, Qonunchilik palatasi huzuridagi Yoshlar ishlari bo'yicha komissiyasi, quyi va yuqori palatalar huzuridagi Yoshlar parlamentlari, Yoshlar masalalari agentligi, Yoshlar ittifoqi, Yoshlar muammolarini o'rganish va istiqbolli kadrlarni tayyorlash instituti, Yoshlar akademiyasi Innovatsion rivojlanish vazirligi qoshida va boshqalar.

O'zbekiston mehnat bozorida sezilarli bosimni boshdan kechirayotgan bozor iqtisodiyoti yo'lida bormoqda va ish etishmasligi. So'nggi o'ttiz yillik mehnatga layoqatli yoshdagi aholi sonining ko'payishi va o'tish davri bilan tavsiflanadi bandlik tarkibida qishloq xo'jaligidan tashqari iqtisodiy faoliyat.

Ish o'rinlarini yaratish ko'rsatkichlari yuqori darajada emas mehnatga layoqatli aholining o'sishi. Ko'nikmalarning mos kelmasligi va past ta'lim darajasi muammo bo'lib qolmoqda professional ishchi kuchini talab qiladigan ish beruvchilar. O'zbekistonning ishchi kuchi ishtiroki qoniqarli darajada, ammo tashvishli gender farqlari va eksklyuziv tabiat bilan. Buning uchun imkoniyatlar kam nogironlarni ish bilan ta'minlash. Yoshlar muntazam ravishda mehnat bozorida kam namoyon bo'lmoqda turli xil ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy omillarga, shu jumladan ish o'rinlarining etishmasligi, qishloq joylarida ishchi kuchiga talabning pastligi; past ish haqi, past malaka va ko'nikmalar, zaif mehnat bozori ma'lumotlari, past xabardorlik va kichik miqyos faol mehnat bozori dasturlari, yoshlar qarorlarini qabul qilish va ayollarning mehnatdagi ishtiroki bo'yicha madaniy me'yorlar bozor va boshqa omillar. Madaniy stereotiplar tufayli ayollarning mehnatdagi ishtiroki to'sqinlik qilmoqda.

METODOLOGIK TAHLIL.

Yoshlarning rasmiy ta'lim jarayonida olgan ko'nikmalari ish beruvchilar talablariga javob bermaydi va TKT amalda rivojlanmagan. Ish beruvchilarning yosh xodimlarni ishga olishdan manfaatdorligiga qaramasdan, ular yoshlar o'rtasida

ko'nikma va bilimlarning past darajada rivojlanishi bilan bog'liq muammolarga duch kelish, shuningdek, ularning ish boshlashga tayyor emasligi. Shu bilan birga, olmagan yoshlardir.

O'zbekistonda so'nggi yigirma yil ichida jadal iqtisodiy o'sish kuza-tildi¹. 1990-yillarning o'rtalaridan boshlab YalM o'sishi asosan mehnat unumdorligini oshirish hisobiga turdi. Iqtisodiyotning barcha tarmoqlari ijobiy hissa qo'shdi.

O'zbekistonda aholi jon boshiga qo'shilgan qiymatning o'sishi: xizmat ko'rsatish sohasi umumiy ko'rsatkichning 37 foizini tashkil etdi. Iqtisodiyotda bir ishchiga to'g'ri keladigan qo'shilgan qiymatning o'sishi, undan keyin qishloq xo'jaligi (31 foiz), sanoat va qurilish (21 foiz).

O'zbekistonda yalpi ichki mahsulotning (qo'shilgan qiymat) jami 165 foizga o'sishi qayd etildi. 1996 yildan 2016 yilgacha bo'lgan davrda aholi jon boshiga, bu yiliga o'rtacha 5 foiz o'sish sur'atiga teng.

Bir ishchiga to'g'ri keladigan umumiy mahsulot (yoki mehnat unumdorligi) bu davrda taxminan 150 foizga oshdi.

Bu davrda aholi jon boshiga qo'shilgan qiymatning o'sishi mahsuldorlikning o'sishi va demografik ko'rsatkichlarga bog'liq bandlik darajasining oshishi bilan emas, balki o'zgarishi. Jami

o'zgarishlarning deyarli barchasi (91 foiz) ni tashkil etadi.

Ushbu davrdagi aholi jon boshiga qo'shilgan qiymat mehnat unumdorligining o'zgarishi bilan bog'liq bo'lishi mumkin, 22 aholi jon boshiga yalpi ichki mahsulotning umumiy o'zgarishi foizi demografiyadagi o'zgarishlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Uchuvchi hududga ko'ra, 2017-2020 yillarda viloyat yalpi ichki mahsuloti (YaHM) 14 foizga oshib, 37,6 trillion so'mni tashkil etdi. 2021 yilda, Farg'ona viloyatining milliy yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 6,4 foizni tashkil etdi.

ADABIYOTLAR TAHLILI. Iqtisodiyotning jadal o'sishiga qaramay, ish o'rinlarining yaratilishi mehnatga layoqatli yoshdagi o'sish sur'atlariga mos kelmaydi [2]. Demografik tendentsiyalar mamlakatda mehnatga layoqatli aholi ulushining oshishiga olib keldi [3] 1990-2020-yillarda: Bu davrda mehnatga layoqatli aholining umumiy ulushi aholi 55% dan 66% gacha o'sdi, bu esa mehnat bozoriga bosimni oshirdi. O'rtacha 600 ni tashkil etadi.

2016-2020-yillarda har yili ming kishi ishchi kuchiga kiradi, shu bilan birga ish o'rinlarini yaratishning o'rtacha ko'rsatkichi so'nggi o'n yil

ichida yiliga 200 000 ish o'rni yaratilmoqda.

XULOSA. Mehnat migratsiyasi yoshlarning mehnat bozoridagi natijalarini shakllantirishda, ayniqsa, tushkunlikda bo'lib turgan mehnat bozorida muhim rol o'ynaydi. Yoshlar bilan fokus-guruh muhokamalari orqali to'plangan sifatli dalillar shuni ko'rsatadiki, asosan past maoshli va norasmiy ishdan iborat bo'lgan mahalliy mehnat sharoitlari ishsiz yoshlarni xalqaro migratsiyani ishlash va munosib maosh olishning deyarli yagona yo'li deb hisoblashga undaydi. 16 va undan katta yoshdagilarning taxminan 5,5 foizi xalqaro mehnat muhojirlaridir. Mehnat muhojirlarining asosiy qismini 25-34 yoshdagilar tashkil etadi va migrantlarning katta qismini (qariyb 90 foizi) erkaklar tashkil qiladi. Rossiya - O'zbekistonlik mehnat muhojirlari uchun asosiy manzil. Qozog'iston umumiy aholi soni va erkaklar uchun ikkinchi joy; uchinchi manzil - Turkiya. Ichki migratsiya darajasi ancha past, chunki Toshkentda to'lanadigan ish haqlari chet elnikiga solishtirganda pastroq va yashash narxi viloyatlarga qaraganda yuqoriroq.

ADABIYOTLAR TAHLILI

1. World Bank. Uzbekistan Country Economic Memorandum and Systematic Country Diagnostic, forthcoming
2. Growth and Job Creation in Uzbekistan: An In-depth Diagnostic (2018)
3. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/31935/Growth-and-Job-Creation-in-Uzbekistan-A-In-depthDiagnostic.pdf?sequence=1&isAllowed=y>